واژه‌نامه توصیفی

کارنقشه Blueprint

فریبا جعفری*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ تیر ۱۴۰۲ ۲۳ (۱۶): ۱۰۲

DOI: 10.48305/23.102

کارنقشه در اصل به نسخه‌ای چاپی از یک نقشهٔ فنی (از جمله نقشه معماری یا طرح موتور خودرو) اطلاق می‌شود. دلیل نام‌گذاری اولیه (چاپ آبی) این است که این نقشه هنگامی که خطوط نور، بر روی زمینه آبی یک نگاتیو معمولی اثر می‌گذارند ایجاد می‌شود. بیرون از دایرهٔ صنعت چاپ و تکثیر، کارنقشه در سایر حوزه‌ها از جمله طراحی صنعتی و طراحی مهندسی نیز به کار می‌رود. به‌عنوان مثال، برای اینکه طراحان صنعتی بتوانند ایده و طرح خود را پیاده‌سازی کنند و یا به دیگران ارائه نمایند، می‌توانند طرحشان را (همچون طرح یک خودرو، موتورسیکلت و یا هر وسیله دیگر) در قالب یک نقشه دوبعدی از یک یا چندنما ارائه کنند. هرچند تکنولوژی چاپ و نمایش پیشرفت زیادی کرده است، از کارنقشه‌های سنتی هنوز برای انتقال انواعی از تصاویر استفاده می‌شود.

در حوزه آموزش پزشکی نیز این اصطلاح در موارد متعددی از جمله طراحی پروپوزال، طراحی کوریکولوم و طراحی آزمون به کار می‌رود. به‌عنوان نمونه کارنقشه آزمون، اجزای اصلی آزمون شامل محتوایی که باید پوشش داده شود، میزان تاکیدی که روی هر بخش آزمون وجود دارد و سایر ویژگی‌های مهم آزمون را توصیف می‌کند. الگوی کلی کارنقشه آزمون جدولی است که دارای دو بعد هدف و محتوا است. تدوین کارنقشه به روایی آزمون کمک می‌کند، زیرا از این طریق مدرس، نمونه صحیحی از محتوای ارائه شده به فراگیرندگان یا اهداف مورد انتظار را در آزمون می‌سنجد. همچنین کارنقشه‌ها کمک می‌کنند تا مدرس بهترین ابزار سنجش را متناسب با هدف یا محتوای ارایه شده انتخاب کند. کارنقشه کمک می‌کند تا آزمون به بهترین شکل منعکس‌کننده تمامی اهداف آموزشی و همه محتوای برنامه درسی باشد.

معادل‌های فارسی مختلفی برای blueprint در متون مختلف به کار رفته‌اند ازجمله نقشه ساخت، نقشه پیش‌ساخت، نقشه کلی، طرح، طرح اصلی، طرح اولیه، طرح کلی ساخت، کروکی، چاپ آبی، چاپ اوزالید. در مجموع به نظر می‌رسد در متون آموزش «کارنقشه» مناسب‌ترین معادل باشد.

منابع

1. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Blueprint; 2021. [cited 2022 Jan 31]. available from: https://www.britannica.com/technology/blueprint
2. Scientific American. The Blueprint; 2009. [cited 2023 Jul 4]. available from: https://www.scientificamerican.com/article/the-blueprint/

* **نویسنده مسؤول:** دکتر فریبا جعفری (استاد)، مرکز تحقیقات گوارش و کبد، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. Jaffary@pharm.mui.ac.ir

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۴/۷، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۴/۱۸

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.102]

3. Patil SY, Gosavi M, Bannur HB, Ratnakar A. Blueprinting in assessment: A tool to increase the validity of undergraduate written examinations in pathology. Int J Appl Basic Med Res. 2015; 5(Suppl 1): S76-9.
4. Raymond MR, Joseph GP. A practical guide to test blueprinting. Med Teach. 2019; 41(8): 854-861.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.102]